

POSTANOWIENIE

Dnia 14 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący)

SSN Jan Majchrowski

SSN Paweł Zubert (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej w dniu 14 sierpnia 2020 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

sprawy z wniosku obwinionego adwokata M. Ł.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., o sygn. akt II DSI 78/19,

na podstawie art. 547 § 1 k.p.k. w zw. z art. 544 § 2 i § 3 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze (Dz.U.2019.1513 t.j.) oraz i w zw. z art. 27 § 1 pkt 1 b tiret 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 825 ze zm.)

postanowił:

stwierdzić brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu.

UZASADNIENIE

Orzeczeniem Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w [...]. z 15 stycznia 2019 r., sygn. akt SD (...), adwokat M. Ł. został uznany winnym deliktu dyscyplinarnego z art. 80 w związku z art. 6 ust. 1 ustawy z 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i § 19 ust. 1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Obwinionemu wymierzono karę łączną w wysokości 15.000,00 zł, a nadto orzeczono zakaz patronatu na okres lat 3 oraz obowiązek przeproszenia pokrzywdzonych poprzez wysłanie każdemu pokrzywdzonemu osobnego listu poleconego z podpisanym przez obwinionego oświadczeniem.

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wniósł obwiniony M. Ł.

Orzeczeniem z 27 kwietnia 2019 r., sygn. akt WSD – (...), Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury w W. zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy.

Kasację od orzeczenia sądu II instancji wniósł obwiniony, zaskarżając je w całości.

Postanowieniem z 11 grudnia 2019 r., sygn. akt II DSI 78/19, Sąd Najwyższy oddalił kasację obwinionego adwokata M. Ł. jako oczywiście bezzasadną.

W dniu 14 lutego 2020 roku do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obwinionego adw. M. Ł. o wznowienie postępowania dyscyplinarnego w sprawie o sygn. akt II DSI 78/19. Jego autor, powołując się na treść uzasadnienia orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. w sprawie o sygn. BSA-I-4114-1/20, na podstawie art. 542 § 1 i § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., wniósł o wznowienie postępowania „wobec oczywistości zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej przewidzianej przepisem art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.”.

Ponadto, w treści swego pisma procesowego adw. M. Ł. złożył wnioski:

1. o wyłączenie od udziału w sprawie rozpoznawania kwestii wznowienia postępowania wszystkich sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego,
2. o przekazanie sprawy na podstawie art. 43 k.p.k. do rozstrzygnięcia kwestii wznowienia postępowania w trybie art. 544 § 2 k.p.k. Prezesowi Izby Karnej Sądu Najwyższego w celu wyznaczenia składu orzekającego spośród należycie umocowanych do orzekania sędziów Sądu Najwyższego z Izby Karnej,
3. o wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia na podstawie art. 545 § 1 k.p.k. w zw. z art. 532 § 1 k.p.k.

W uzasadnieniu wniosku adw. M. Ł. podniósł, iż postulat wznowienia postępowania jest w sposób oczywisty uzasadniony treścią przywołanych uprzednio orzeczeń, gdyż w tezach podjętej uchwały z 23 stycznia 2020 roku Sąd

Najwyższy uznał, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3)”, przy czym powyższe ma zastosowanie do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów Izby Dyscyplinarnej bez względu na datę wydania tych orzeczeń.

Powołując się na treść uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. oraz jej moc zasady prawnej, wnioskodawca podkreślił, że kwestionowane skargą orzeczenie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego - jako nielegalnej z prawnego punktu widzenia i dotknięte co najmniej wadą opisaną przepisem art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. - wystarczająco uzasadnia wniosek o wznowienie postępowania, a wnioski o wyłączenie od jego rozpoznania wszystkich sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego i przekazanie sprawy Prezesowi Izby Karnej Sądu Najwyższego są oczywiście zasadne.

M. Ł. wskazał, że w przywoływanych okolicznościach każdy z nominowanych do Izby Dyscyplinarnej sędziów w odniesieniu do składanego postulatu o wznowienie postępowania podlega zarówno pod kryteria wyłączenia z mocy prawa wskazane w art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k., jak i na wniosek strony, przewidziane w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. W wypadku natomiast nieuznania wniosku o wyłączenie w trybie art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. adw. M. Ł. wniósł o wyłączenie tychże osób w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

Uzasadniając wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonego orzeczenia M. Ł. podniósł, że wykonanie kwestionowanego niniejszą skargą orzeczenia jest zależne od przyszłego rozstrzygnięcia w przedmiocie wznowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności odnieść się należy do wniosku adw. M. Ł. w jakim dotyczy on wyłączenia od orzekania w niniejszej sprawie wszystkich sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Co prawda wnioskodawca jako podstawę tego wniosku wskazał przepisy art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. i niezależnie od tego art. 41 § 1 k.p.k., jednakże za podstawę swych twierdzeń także w zakresie wniosku o wyłączenie przyjął tezy wynikające z uzasadnienia wskazanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 roku o braku niezawisłości i bezstronności sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, a także o braku cech niezawisłego sądu sformułowane w odniesieniu do Izby Dyscyplinarnej. Mając powyższe na uwadze, postanowieniem Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2020 r. wniosek adw. M. Ł. w powyższym zakresie został przekazany do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, celem nadania sprawie dalszego biegu. Zgodnie bowiem z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, należy do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, co nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

W kontekście przekazania wniosku adw. M. Ł. w zakresie obejmującym wyłączenie sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego do rozpoznania Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, bezprzedmiotowy stał się kolejny wniosek sformułowany w petitum skargi o wznowienie postępowania, a mianowicie wniosek o przekazanie sprawy na podstawie art. 43 k.p.k. Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracami Izby Karnej. Już tylko na marginesie należy wskazać, że zastosowanie powyższej normy w odniesieniu do Sądu Najwyższego jest wykluczone, albowiem nie tylko brak jest sądu wyższego rzędu, który mógłby przekazać sprawę, ale również sądu równorzędnego, który mógłby ją rozpoznać (zob. Stefański Ryszard A. (red.), Zabłocki Stanisław (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166, teza 7 do art. 43 k.p.k.)

Przechodząc do oceny wniosku o wznowienie postępowania co do meritum stwierdzić należy, że analiza jego treści, a w szczególności argumentacji zaprezentowanej na jego poparcie wskazuje jednoznacznie na brak podstaw do wznowienia postępowania w niniejszej sprawie z urzędu.

Istotą wznowienia postępowania, zaliczanego do nadzwyczajnych środków zaskarżenia prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie karne (w niniejszej sprawie postępowanie dyscyplinarne), jest wyeliminowanie pomyłek sądowych, które miały wpływ na treść prawomocnego wyroku, a jednocześnie w dużym stopniu były niezależne od sądu. Procesowe uruchomienie powyższej instytucji może nastąpić wyłącznie na podstawie przesłanek ściśle określonych w ustawie, zaś katalog okoliczności otwierających drogę do wystąpienia z inicjatywą wzruszenia prawomocnego rozstrzygnięcia zawierają stosowane odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym wobec adwokatów przepisy art. 540 k.p.k., art. 540a k.p.k., art. 540b k.p.k. oraz art. 542 § 3 k.p.k.

Zgodnie z przepisem art. 542 § 1 k.p.k. wznowienie postępowania może nastąpić na wniosek strony lub z urzędu, natomiast z art. 542 § 3 k.p.k. wynika, że postępowanie wznowia się z urzędu tylko w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1, przy czym wznowienie postępowania jedynie z powodów określonych w pkt 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. Relacja powołanych przepisów wskazuje jednoznacznie, że „wznowienie postępowania na wniosek jest zasadą, zaś wyjątkiem – wznowienie z urzędu, i tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k.” (zob. Dariusz Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, opublikowano: LEX/el. 2020). Na uwagę zasługuje także regulacja art. 542 § 4 k.p.k., zgodnie z którą wznowienie nie może nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 542 § 3 k.p.k., jeżeli były one przedmiotem rozpoznania w trybie kasacji.

W judykaturze podkreśla się, że wznowienie postępowania oparte na podstawie art. 542 § 3 k.p.k., a zatem z powodu jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., może nastąpić tylko z urzędu, a nie na wniosek strony (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005/6/48),

przy czym pogląd wyrażony w powołanej uchwale jest konsekwentnie prezentowany w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lutego 2010 r., V KO 115/09, Lex nr 844090; wyrok Sądu Najwyższego z 30 listopada 2016 r., V KO 83/16, LEX nr 2178684; postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2016 r., III KO 66/16, LEX nr 2166384; wyrok Sądu Najwyższego z 9 października 2018 r., III KO 106/18, LEX nr 2572697).

Biorąc pod uwagę zaprezentowaną linię orzecniczą podkreślić także należy, że ustawodawca nie przewidział uprawnienia strony do złożenia wniosku z powołaniem się na uchybienia wymienione w art. 439 § 1 k.p.k., zaś wniosek strony o wznowienie postępowania, w którym powołano się na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, odczytywać należy wyłącznie jako sygnalizację potrzeby rozważenia przez sąd możliwości wznowienia postępowania z urzędu. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2009 r., SNO 71/09, LEX nr 1288980). Nadmienić jednocześnie należy, iż taki wniosek nie jest dla sądu wiążący i nie inicjuje postępowania o wznowienie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2013 r., III KK 286/12, LEX nr 1347870).

Wskazać wreszcie należy, że nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie karne (w niniejszej sprawie postępowanie dyscyplinarne), o jakim mowa w art. 544 § 1 i § 2 k.p.k., postanowienie Sądu Najwyższego oddalające kasację, albowiem rozstrzygnięto w nim jedynie o niezasadności nadzwyczajnego środka zaskarżenia i nie wkraczano w sferę, w której zaskarżone kasacją orzeczenie sądu dyscyplinarnego II instancji korzysta z powagi rzeczy osądzonej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99, Lex nr 47624, postanowienie Sądu Najwyższego z 5 lipca 2007 r., V KO 15/07, Lex nr 460027). Takim postępowaniem, o którym mowa w powołanym przepisie art. 544 k.p.k. będzie natomiast postępowanie, które zakończyło się przed Sądem Najwyższym co do *meritum*, czyli rozstrzygnięciem uchylającym orzeczenie zaskarżone kasacją i uniewinnieniem obwinionego lub umorzeniem postępowania. Zwrócić należy uwagę, iż w powołanym przepisie zawarto sformułowanie "postępowanie zakończone orzeczeniem", a nie określenie "postępowanie, w którym orzekał" (zob.

Z. Doda, A. Gaberle: Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Komentarz, t. II, Kontrola odwoławcza w procesie karnym, 1997, s. 562-563).

Dokonując analizy wniosku adw. M. Ł.. Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że wnioskodawca nie wykazał istnienia żadnej z podstaw nakazujących wznowienie postępowania z urzędu.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, iż postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., sygn. akt II DSI 78/19, oddalające jako oczywiście bezzasadną kasację obwinionego adwokata, z przyczyn przedstawionych powyżej nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie dyscyplinarne, o jakim mowa w stosowanym odpowiednio przepisie art. 544 § 1 i § 2 k.p.k. Już choćby z tej przyczyny brak podstaw do pozytywnego rozpoznania wniosku o wznowienie postępowania.

Po wtóre, w związku z zasygnalizowaną przez wnioskodawcę koniecznością wznowienia postępowania wobec zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.), to jest nienależytej obsady sądu, wynikającej z treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I-4110-1/20, OSNKW nr 2/2020, poz. 7) i powołanej w tym zakresie argumentacji wskazać należy, że wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r., w sprawie sygn. akt U 2/20, (M.P.2020.376 z dnia 2020.04.21) Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności powyższej uchwały z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.).

Ponadto, w postanowieniu z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20 Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że Sąd Najwyższy - również w związku z orzeczeniem sądu międzynarodowego - nie ma kompetencji do dokonywania prawotwórczej

wykładni przepisów prawa, prowadzącej do zmiany stanu normatywnego w sferze ustroju i organizacji wymiaru sprawiedliwości, dokonywanej w drodze uchwały, o której mowa w art. 83 § 1 u.SN, a dokonywanie zmiany w tym zakresie należy do wyłącznej kompetencji ustawodawcy. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny potwierdził, iż powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa osobiście, definitywnie, bez udziału i ingerencji Sądu Najwyższego, który nie ma kompetencji do sprawowania nadzoru nad wykonywaniem przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jego uprawnień w tym dokonywania wiążącej wykładni przepisów prowadzącej do określenia warunków skuteczności wykonywania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tej kompetencji. Już tylko dla porządku należy wskazać, że zgodnie z art. 190 ust.1 Konstytucji RP, po opublikowaniu w dzienniku promulgacyjnym orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Jednocześnie, w związku z powołanym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 roku, sygn. U 2/20 oraz niezastosowaniem trybu wskazanego przepisie art. 88 ustawy o Sądzie Najwyższym, w dalszym ciągu zachowuje moc obowiązującą zasada prawna wyrażona w uchwale Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2019 roku, sygn. II DSI 54/18 (Lex nr 2671023).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy stwierdził brak podstaw do wznowienia postępowania w niniejszej sprawie z urzędu.

Zgodnie ze stosowanym odpowiednio art. 547 § 1 k.p.k. na niniejsze postanowienie zażalenie nie przysługuje, albowiem w sytuacji, w której strona nie ma prawa do złożenia wniosku o wznowienie postępowania z przyczyn określonych w art. 542 § 3 k.p.k., nie przysługuje jej również prawo do zaskarżenia negatywnej decyzji sądu w tym zakresie (zob. w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2009 r., V KZ 31/09, Lex nr 521992).

